

KOMPPI-HANKKEEN ALOITUSSEMINAARI

Raportti

Tarja Repo

Opetushallitus järjesti Koulut kehityskumppaneina (KOMPPI) -hankkeen aloitusseminaarin Helsinki Congress Paasitornissa 20. toukokuuta 2013. Opetushallituksen, ulkoasiainministeriön ja oppilaitosten yhteishankkeessa koulut solmivat tai jatkavat kumppanuuksia kehittyvissä maissa toimivien koulujen kanssa.

Paikalla oli noin 60 henkilöä. Mukaan oli kutsuttu rehtori, opettaja ja oppilaskunnan edustaja kustakin hankkeeseen osallistuvasta 13 koulusta. Seminaariin osallistui myös Opetushallituksen (OPH), ulkoministeriön ja kansalaisjärjestöjen edustajia, kehityskasvatuksen asiantuntijoita sekä hankkeesta tietoa levittäviä henkilöitä.

Hankkeeseen osallistuvat oppilaitokset ovat: Kuninkaantien ja Haukilahden lukiot Espoosta, Kirkonkulman koulu Hämeenlinnasta, Jyväskylän lyseon lukio, Veikkolan koulu Kirkkonummelta, Kronoby gymnasium ja högstadium Kruunupyystä, Mikkelin lukio, Pattasten koulu Raahesta, Raudaskylän ja Portaanpään kristillisten opistojen lukiokoulutus, Vammalan lukio, Seinäjoen lukio, Raunistulan koulu Turusta, Vasaramäen koulu Turusta ja Vesilahden yläaste.

Useita tavoitteita

Vuosina 2013–2014 toteutettava KOMPPI on globaalikasvatuksen kehittämishanke, jossa mukana olevat peruskoulut ja lukiot luovat tasavertaisia ja vastavuoroisia kehityskumppanuuksia ulkomaisten koulujen kanssa. Hanke tukee Suomen kehityspoliittista toimenpideohjelmaa nostamalla esiin keinoja, joiden avulla kumppanuuskoulut voivat edistää ihmisoikeuksia.

Hankkeella on myös muita tavoitteita. Koulujen odotetaan tuottavan kehityskumppanuudesta hyviä malleja ja käytäntöjä, joita levitetään muillekin oppilaitoksille hyödynnettäväksi. Kouluhankkeista toivotaan myös uusia näkökulmia meneillään olevaan opetussuunnitelmien perusteiden uudistamiseen.

Lisäksi tarkoituksena on tiivistää koulujen ja kehityskasvatuksen parissa toimivien kansalaisjärjestöjen yhteistyötä.

Hanketta ohjaa Opetushallitus ja rahoittaa ulkoasiainministeriö 200.000 eurolla. KOMPPI pohjautuu vuosien 2010–2011 Maailmankansalaisena Suomessa (MaaSu) -hankkeeseen, jossa hahmotettiin kokonaiskuvaa maailmankansalaisen kompetensseista. Eräs näistä kompetensseista on globaalivastuu ja kehityskumppanuus, jonka sisältöä jatkohanke edelleen avaa.

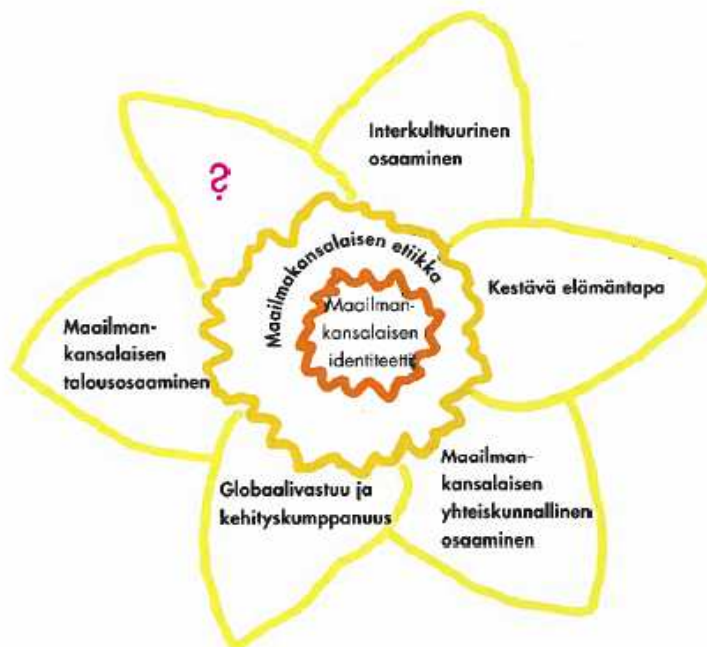
Maailmankansalaisuuden ulottuvuuksia

Avausseminaarissa kuultiin KOMPPI:n taustoista, tutustuttiin toisten oppilaitosten hankkeisiin ja saatiin eväitä jatkotyöskentelyä varten. Koulut olivat jo toimittaneet huhtikuussa Opetushallitukseen omat hankesuunnitelmansa, joiden piti pohjautua kumppanuuteen

jonkin kehittyvän maan koulun kanssa. Seminaarin avannut johtaja **Jorma Kauppinen** OPH:sta kertoi, että hankkeeseen haki 29 koulua, joista valittiin 13. Osallistujakouluissa on pyritetty jo tätä ennen globaalikasvatukseen liittyvää työtä, ja monilla on ollut yhteistyökuvioita ulkomaisten kumppanien kanssa.

Kauppinen ilmaisi tyytyväisyytensä siitä, että 1990-luvun puolivälissä alkanut hyvä yhteistyö ulkoministeriön kanssa jatkuu. OPH on voinut ministeriön rahoituksella käynnistää hankkeita, joihin ei muuten olisi ollut mahdollisuuksia.

KOMPPI-hankkeen kantavia voimia ovat opetusneuvokset **Paula Mattila** ja **Liisa Jääskeläinen**, joka avasi yleisölle kehityskumppanuuden ja maailmankansalaisuuden käsitteitä. Maailmankansalaisuuden voi määritellä kansainvälistymiseksi, jota sävyttää pyrkimys universaaliin etiikkaan ja ympäristövastuuseen. Maailmankansalaisuuden kompetensseja on eritelty kuvion muotoon:

KOMPPI-hankkeessa keskitytään kuvion yhteen kompetenssiin, globaalivastuuseen ja kehityskumppanuteen. Eräänä syynä tähän on Jääskeläisen mukaan se, että kehityskumppanuuden suhteen pitää vielä kartuttaa osaamista. Maailmankansalaisuudessa on myös muita asioita, joita ei vielä ole analysoitu. Siksi kuvion yksi terälehti on jätetty avoimeksi.

Koska hanke on melko lyhytkestoinen, mukaan haluttiin sellaisia kouluja, joilla on kokemusta kumppanuusyhteistyöstä toisen oppilaitoksen kanssa. Eräänä painopisteenä hankkeissa on oppilaiden osallistumismahdollisuuksien parantaminen. Sama koskee opettajia maissa, joissa opettajien vaikutusmahdollisuudet koulutukseen ovat rajalliset. Jääskeläinen korosti vastavuoroisuuden ja tasa-arvoisuuden merkitystä kumppanuuskoulujen kanssa.

MaaSu-koulujen kokemuksia

Seminaariin oli kutsuttu edustajat kahdesta oppilaitoksesta, jotka osallistuivat Opetushallituksen MaaSu-hankkeeseen. Rehtori **Tapani Pietilä** Vesilahden yläasteelta kertoi koulun pitkään jatkuneesta aktiivisesta kansainvälisyystoiminnasta. Sen kantavana voimana on oppilaskunta ja sen hallitus, jotka pyörittävät hankkeita koulun pääkohteena olevassa Sambian Isengen kylässä. Toisena kohteena on ollut Vietnam, jossa avustetaan päiväkotikoulua. Seuraavaksi vesilahtelaiset alkavat rakennuttaa yläkoulua syrjäiseen Diamniadon kylään Senegalissa. Yläaste on saanut kansainvälisen toimintansa tueksi runsaasti koulun ulkopuolisia ihmisiä.

Pietilän mukaan kehitysyhteistyö ei ole kuitenkaan aina sujunut vailla ongelmia. Avustusrahaa voi päätyä väärään taskuun, jos sen kulkua ei valvota. Tämä vaara voi koskea jopa joitakin kansainvälisiä järjestöjä. Kyläpäälliköt ja muut päättävässä asemassa olevat voivat sortua korruptioon ja nepotismiin. Vesilahtelaiset haluavatkin hoitaa kansainvälisyshankkeita pitkälti itsenäisesti ilman välikäsiä.

Kansainvälisyys on vahvasti läsnä myös Seinäjoen lukiossa. Oppilaitoksessa on luotu esimerkiksi laaja globaalikasvatuksen hankekokonaisuus nimeltä Maailma ulottuvillasi.

Vuonna 2012 lukio käynnisti ugandalaisen Kinoni-koulun tietokoneistaminen yhdessä kanadalaisen lukion kanssa. Apulaisrehtori **Teijo Päckilä** kertoi, että opiskelijat osasivat tehdä myös kriittisiä kysymyksiä hankkeesta: onko koululle hyötyä tietokoneista, kuka niitä käyttää ja huoltaa, miten koneet toimivat ilman sähköä? Rahaa on kuitenkin kerätty, ja yksi kannettava tietokone saatu jo matkaan. Sen mukana salkussa on aurinkokenno ja satelliittimokkula.

Järjestöt tarjoavat tukea

Koulutussuunnittelija **Eija Ervamaa** Planista korosti kommenttipuheenvuorossaan, miten tärkeää on kuunnella paikallisia ihmisiä kehitysyhteistyössä. Plan on eräs niistä järjestöistä, jotka sopivat koulujen yhteistyökumppaniksi KOMPPI-hankkeessa. Plan Suomi aloitti viime vuonna Plan Ugandan kanssa yhteistyön vastaavanlaisessa hankkeessa, jonka tavoitteena on lasten osallisuuden lisääminen koulutyössä.

Yhteistyötä tarjosi myös **Minna Mannert** KEPAsta, joka on kattojärjestö noin 300 kehitysyhteistyöjärjestölle. Hän muistutti, että esimerkiksi globaalikasvatus.fi-sivuilta löytyy materiaalia ja yhteiskumppaneita. Koulut voivat myös kysyä neuvoa kehityskumppanuudesta, sillä KEPA kouluttaa järjestöjä hanketöihin.

Saara Launis Rauhankasvatusinstituutista esitteli globaalikasvatuksen matkalaukkuja, jotka sisältävät valmiita opetusmateriaaleja ja harjoituksia eri teemoista. Lisää globaalikasvatusaineistoja löytyy sivulta <http://www.maailmankoulu.fi/>.

Pedagogisia eväitä

Kehityskumppanuuden pedagogisia eväitä tarjoili yliopistonlehtori, dosentti **Hannele Cantell** Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitokselta. Hän korosti vastavuoroisuuden, molemminpuolisuuden ja vastuunjaon merkitystä. Myös kehitys-käsitettä voisi olla hyvä pohtia kriittisesti: suunnataanko kehittäminen vain toiseen osapuoleen vai myös omaan

oppilaitokseen. Suomalaisten olisi hyödyllistä pohtia, mitä hyvää toisessa kulttuurissa on ja mitä yhtäläisyyksiä väliltämme löytyy.

Koulujen hankkeet jäävät usein oppilaiden tietoisuuden tasolle. Pedagogisena tavoitteena kuitenkin on yltää korkeammalle, aina toiminnan taitoihin ja osallisuuteen. Cantell katsoi, että yksi toimintapäivä vuodessa ei riitä. Oppilaiden innostaminen ja aktivoiminen osallistumaan vaativat pitkäkestoisempaa työtä. Samalla täytyisi pitää huolta siitä, että projektista ei muodostu taakkaa erityisesti sen vastuuhenkilöille. On tärkeää, että kaikki osallistujat kokevat työn mielekkääksi.

Projektiin on hyvä osallistaa isompi joukko ihmisiä, Cantell totesi. Hän katsoi asiaa vaikuttavuuden näkökulmasta: ovatko hyödyllisempiä pienen piirin suuret kehityskumppanuusloikat vai ison porukan pienet askeleet. Vaaka kallistuu jälkimmäisen suuntaan.

Pikatreffejä ja ryhmätöitä

Speed dating -pikatreffeillä osallistujat esittelivät oman koulunsa hankkeita toisilleen kolmessa minuutissa. Seminaariväki jaettiin aluksi rehtoreiden, opettajien ja oppilaiden ryhmiin, jotka myöhemmin sekoitettiin. Pikatreffejä ohjasi **Tiina Sarisalmi**, joka on hankekoordinaattori OPH:n yleissivistävän koulutuksen kansainvälistämisen mentoriohjelmassa.

Speed dating on Sarisalmen mukaan nykyaikainen tapa, jolla vertaisryhmät voivat verkostoitua ja oppia toinen toisiltaan kokemuksia vaihtamalla. Hedelmällisen dialogin avulla oma perspektiivi usein laajenee ja ajatukset kirkastuvat.

Tietoa KOMPPI-hankkeesta levitetään OPH:n hyvien käytäntöjen sivuilla (<https://hyvatkaytannot.oph.fi/>) sekä POLKKA-palvelussa, josta rakennetaan kattavaa kansainvälistymisen verkkopalvelua yleissivistävään koulutukseen (www.polkka.info). Etätyöskentelyalustana on Google Drive, jonka käyttöä opastivat POLKKA-koordinaattorit **Arja Kempainen** ja **Tuomas Huhtala**. Keskustelu puolestaan sujuu Yammer-alustalla.

Päivä päättyi ryhmätöillä, joissa pohdittiin kehityskumppanuuden sisältöjä ja keinoja. Oppilaskunnan edustajat saivat esitellä ryhmätöiden tuloksia, joissa tuli esille muun muassa vastavuoroisuus, omien näkemysten haastaminen ja joustavuus suunnittelussa. Hankkeet voi koulussa nivoa eri kursseihin ja opetussuunnitelmien aihekokonaisuuksiin, perustaa kerhoja ja järjestää teemapäiviä, talkoita, taksvärkkejä tai myyjäisiä. Viestinnän työkaluna korostuvat blogit ja muu sosiaalinen media. Oppilaiden osallistamista voi vahvistaa vaikkapa johtamalla toimintaa opiskelijoiden vahvuuksista ja ideoista.

Jatkotyön aikatauluista ja virstanpylväistä kertoi Paula Mattila. Hankkeen toinen työseminaari järjestetään 11. lokakuuta 2013, kansainvälinen symposium toukokuussa 2014 ja päättöseminaari seuraavana syksynä.

Mattila muistutti esityksessään, että kansainvälisyys ei ole ainoastaan matkustamista. Kansainvälisen toiminnan ja hanketyön on hyvä sisältyä koulun oikeaan työhön, jotta ne eivät jäisi irrallisiksi lisäkkeiksi. Hän suositteli taustamateriaaliksi kouluille OPH:n julkaisemaa Kansainvälisen toiminnan laatusuositusta yleissivistävää koulutusta varten.

Kehitysviestinnän eettisiä ohjenuoria tarjoaa Kuvien ja viestien käyttöopas (2009), jonka on julkaissut kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys.